

MATERIAŁY PROMOCYJNE

Broszura powstała przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Zawarte w niej treści odzwierciedlają jedynie stanowisko jego autorów Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za ich zawartość merytoryczną.

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
O seksualnym wykorzystaniu dzieci	2
Rola nauczycieli, organizacji i decydentów.....	3
1. Wszystkie grupy docelowe w systemie muszą być włączone we współpracę!	4
2. Należy stworzyć i udostępnić wiele różnych ofert dotyczących tego problemu.	4
3. W szkołach potrzebne są strategie działań prewencyjnych i interwencyjnych.	4

Wstęp

Prezentujemy Państwu zestaw do podnoszenia świadomości, zawierający podstawowe informacje dla rodziców, prawnych opiekunów, dzieci, nauczycieli, dyrektorów szkół, decydentów, organizacji i innych grup zainteresowanych. W skład zestawu wchodzi ulotki i plakat, które popularyzują wiedzę o problemie wykorzystania seksualnego dzieci.

Ulotki skupiają się na najważniejszych informacjach, których dzieci powinny dowiedzieć się od dorosłych: prawie dziecka do decydowania o swoim ciele, do wypowiedania się we własnym imieniu i do uzyskania pomocy i wsparcia. Ulotki promują edukowanie dzieci w poszanowaniu ich indywidualności, co ma na celu wzmocnienie dzieci. Na przemoc seksualną są narażone wszystkie dzieci. Plakat pomoże dorosłym poprawnie zareagować w obliczu podejrzenia wykorzystania seksualnego dziecka.

Ulotki i plakat mogą zostać użyte w rozmowach z dziećmi i dorosłymi do przekazywania informacji na tematy poruszane w tych materiałach, o ochronie dzieci i miejscach, w których można uzyskać pomoc. Mogą również służyć jako podstawa rozmów edukacyjnych – pogłębiających temat i do pracy długoterminowej.

Zestaw ulotek można pobrać ze strony i wydrukować w małym formacie lub w formacie plakatu – do zawieszenia w klasach itp.:

<http://www.preventingchildsexualabuse.eu/>

O seksualnym wykorzystaniu dzieci

Seksalnym wykorzystaniem dzieci mogą być zarówno słowa jak i czyny natury seksualnej skierowane do dzieci przez dorosłych lub inne, starsze dzieci. Jedno z pięciu dzieci w Europie doświadcza wykorzystania seksualnego (jedno na ośmioro w Polsce). Około 90% tych przypadków nigdy nie ujrzy światła dziennego.

Seksalne wykorzystanie dzieci zazwyczaj nie zdarza się bez ostrzeżenia. Jest to raczej proces, który rozpoczyna się od naruszenia prawa dziecka do intymności, jego granic prywatności i od seksualizacji znajomości z dzieckiem. Rozróżniamy przypadkowe naruszenia prywatności dzieci, naruszenia o charakterze seksualnym, które nie wydarzają się przez przypadek, oraz wykorzystanie seksualne. Wliczają się tu wszystkie karane prawem akty przemocy.

Więcej informacji o badaniach prowadzonych w państwach europejskich i ich wynikach znajdują Państwo pod linkiem:

<http://www.ecpat.org/resources>

Wykorzystanie seksualne może się wydarzyć online. W wielu przypadkach rodzice nie są świadomi tego, co robią ich dzieci w Internecie, ani kontaktów, jakie nawiązują w mediach społecznościowych i komunikatorach. Rodzice mogą wykorzystać programy filtrujące, by chronić swoje dzieci, ale kluczową sprawą jest nawiązanie dobrego kontaktu z dzieckiem, tak by opowiadało o swoich doświadczeniach online.

Więcej informacji dla rodziców na temat tego, jak chronić dzieci w Internecie, można znaleźć w broszurze dla rodziców „*Jak chronić dziecko przed wykorzystywaniem?*”¹

Dzieci, które doświadczają wykorzystania seksualnego, mogą mieć różne objawy. Autorzy europejskiego raportu na temat przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci (WHO, 2013)

---

¹ Broszura dostępna jest na stronie projektu: <http://www.preventingchildsexualabuse.eu/>

podkreślali, że dzieci krzywdzone mają mniejsze osiągnięcia i niższą frekwencję w szkole oraz że prawdopodobieństwo ukończenia przez nie szkoły średniej czy podjęcia studiów jest niższe.

Na to, w jakim stopniu proces edukacyjny dziecka zostanie zaburzony, będzie mieć wpływ środowisko, a więc rodzina, lokalna społeczność czy społeczeństwo w ogóle. Ponieważ wpływ całego środowiska jest tak znaczący, dorośli muszą aktywnie współpracować na rzecz prewencji.

Choć powszechnie uważa się, że rodzice to najważniejsze osoby w życiu dzieci, warto pamiętać, że ale ochrona najmłodszych przed wykorzystaniem seksualnym jest wspólnym obowiązkiem całego społeczeństwa!

Podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat wykorzystania seksualnego dzieci jest tu jednym z kluczowych elementów przeciwdziałania temu problemowi.

Rola nauczycieli, organizacji i decydentów

Nauczyciele mogą poszerzyć swoją wiedzę o problemie wykorzystania seksualnego, dowiedzieć się, jak reagować w sytuacji podejrzenia lub ujawnienia wykorzystania, co robić, by mu zapobiegać i jak chronić dzieci. Swoją wiedzę mogą też przekazywać rodzicom. Celem tych działań jest obalenie wciąż powtarzanych mitów dotyczące wykorzystania seksualnego dzieci.

Podręcznik nauczyciela, przetestowany i oceniony w ramach projektu "Breaking the silence together", zawiera szczegółowe informacje, metody pracy i materiały do działań prewencyjnych w szkołach. Podręcznik znajduje się na stronie internetowej projektu.²

Szkoły i przedszkola ponoszą ogromną odpowiedzialność za bezpieczeństwo dzieci, dlatego niezbędne są w nich strategie działań zapobiegawczych i ochronnych. Te pierwsze mają na celu wzmocnienie dzieci i dorosłych, nauczenie ich, jak rozpoznawać sytuacje wykorzystania, i jak stworzyć bezpieczne otoczenie. Strategie ochronne mają dostarczyć informacji o tym, jak odpowiednio reagować w sytuacjach podejrzenia lub ujawnienia wykorzystania seksualnego dziecka. Każda placówka powinna mieć tu ustalone zasady postępowania.

Decydenci i społeczeństwo mogą również pomóc, jeśli umieszczą prawa dzieci i bezpieczne i zdrowe dzieciństwo wysoko na liście swoich priorytetów. Aby rozpowszechnić informacje, które pozwolą na wzrost bezpieczeństwa dzieci, niezbędne jest odpowiednie wsparcie i finansowanie programów prewencyjnych i ośrodków pomagających dzieciom.

Decydenci mogą wesprzeć działania prewencyjne. Raport "Learning from experience" (można go pobrać ze strony projektu), w którym uwzględniono ekspertyzy wszystkich partnerów projektu oraz dane empiryczne dotyczące zapobiegania wykorzystaniu dzieci, wskazuje na **kluczowe czynniki efektywnych działań zapobiegawczych**:

---

² <http://www.preventingchildsexualabuse.eu/>

1. Wszystkie grupy docelowe w systemie muszą być włączone we współpracę!

W przypadku szkół są to dzieci, rodzice, nauczyciele, dyrektorzy oraz przedstawiciele struktur systemu edukacji. Nauczyciele przeważnie nie są przygotowani do tego, by radzić sobie w przypadkach wykorzystania seksualnego czy działać prewencyjnie. Takie przeszkolenie przydałoby się również w przypadku innych pracowników szkół, ale także pracowników przedszkoli, schronisk i innych instytucji pracujących z dziećmi i młodzieżą. Pozwoli im się to kierować nie błędnymi, stereotypowymi przekonaniem, a wiedzą dotyczącą dynamiki i symptomów wykorzystania seksualnego dzieci. Każda instytucja powinna zunifikować swoje strategie interwencyjne w przypadku podejrzenia lub ujawnienia wykorzystania seksualnego. W wielu krajach odpowiedzialni dorośli są w takich przypadkach prawnie zobligowani do poinformowania odpowiednich służb. W tym celu programy prewencyjne muszą obejmować nie tylko dzieci, ale również nauczycieli, rodziców i innych dorosłych odpowiedzialnych za ich bezpieczeństwo.

Problem wykorzystania seksualnego dzieci i zapobiegania temu zjawisku nie figuruje obecnie w programie kształcenia nauczycieli. Odpowiednie szkolenia zewnętrzne pozwolą wypełnić tę lukę i podnieść poziom bezpieczeństwa dzieci.

Programy prewencyjne, które działają, to takie, w które włącza się zarówno dzieci, jak i dorosłych, bo to oni są odpowiedzialni za bezpieczeństwo dzieci.

Ostatnią kwestią jest uczulenie opinii publicznej na wykorzystanie seksualne dzieci jako na realny problem i nie traktowanie go jako tabu. Działania prewencyjne muszą obalać istniejące w przestrzeni publicznej mity oraz informować o realiach dotyczących wykorzystania seksualnego dzieci.

2. Należy stworzyć i udostępnić wiele różnych ofert dotyczących tego problemu.

Chodzi zarówno o ofertę skierowaną do dzieci, ale i rodziców, nauczycieli, instytucji i społeczeństwa. Ochrona dzieci nie jest wydarzeniem jednostkowym – to stały i wspólny wysiłek.

3. W szkołach potrzebne są strategie działań prewencyjnych i interwencyjnych.

Strategie to muszą uwzględniać:

1. Prawa dziecka
2. Edukację psychoseksualną
3. Prawidłowe rozumienie problemu wykorzystania seksualnego dzieci oraz umiejętność właściwego reagowania
4. Metody takie jak edukowanie w sposób wzmacniający i szanujący odbiorcę, utworzenie sieci osób i instytucji oferujących pomoc, stworzeniu systemu obsługi zgłoszeń.

Decydenci mogą wprowadzić działania prewencyjne do programu edukacji nauczycieli i do oferty edukacyjnej skierowanej do rodziców. Pozwoli to rozpropagować wiedzę o problemie i uwrażliwić na niego społeczeństwo.

Dostosowana do wieku edukacja seksualna to również ważny element chroniący dzieci przed wykorzystaniem. Dzieci, które nie potrafią mówić o swoim ciele i seksualności, nie są w stanie poinformować o wykorzystaniu. Istnieją podręczniki dostosowane dla każdej grupy wiekowej, a także dla dzieci o specjalnych potrzebach (np. niepełnosprawnych).

Dalsze informacje o znaczeniu edukacji seksualnej i działań prewencyjnych można znaleźć w ulotce dla rodziców i opiekunów „Jak chronić dzieci przed wykorzystaniem seksualnym”.

Większa świadomość w społeczeństwie może prowadzić do częstszego ujawniania przypadków wykorzystania seksualnego. To, w jaki sposób rodzice lub opiekunowie zareagują na ujawnienie przez dziecko wykorzystania, ma ogromne konsekwencje.

Dołączony do materiałów plakat podsumowuje kluczowe informacje dotyczące tego, jak zachować się w przypadku podejrzenia lub ujawnienia wykorzystania seksualnego (CCAN, 2000).

Materiały (zestaw ulotek i plakat), a także dalsze informacje dotyczące projektu i problemu wykorzystania seksualnego dzieci można znaleźć na stronie:

<http://www.preventingchildsexualabuse.eu/>

Tekst publikacji jest dostępny na licencji Creative Commons: **Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe**. Tekst licencji dostępny jest na stronie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Autorzy: Organizacje partnerskie projektu „BREAKING THE SILENCE TOGETHER. Academic success for all by tackling child sexual abuse in primary schools of Europe”, realizowanego w latach 2016 – 2018 w ramach programu Erasmus+

Numer projektu: 2016-1-ES01-KA201-025370

Projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Opracowane materiały odzwierciedlają jedynie stanowisko jego autorów. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za ich zawartość merytoryczną.

Pomóż dziecku, jeśli podejrzewasz, że zostało skrzywdzone!

Zachowaj
spokój!

Zadbaj o bezpieczne
i prywatne miejsce
do rozmowy.

Zapewnij
dziecku, że
mu wierzysz.

Zachowaj
dyskrecję.

Nie składaj obietnic,
których nie możesz
dotrzymać

Powiedz dziecku
o działaniach,
jakie podejmiesz

Powiadom
odpowiednie
służby!

Nie prowadź
śledztwa,
to nie Twoja rola

Poszukaj informacji

 800 100 100
telefon dla rodziców i nauczycieli
w sprawie bezpieczeństwa dzieci

Zapewnij dziecku, że to nie
jego wina, że doszło do
wykorzystania

Wierz w słowa dzieci!

*Słuchaj tego,
co mówią
Ci dzieci!*

*Wierz
w słowa
dzieci!*

*Traktuj dzieci
po partnersku!*

*Breaking
the Silence
together*

 116 111
telefon zaufania
dla dzieci i młodzieży

Erasmus+

Wzmacniaj swoje dzieci!

Zachęcaj dzieci
do podejmowania
decyzji!

Zachęcaj dzieci do
wyrażania opinii w
sprawach, które ich
dotyczą!

Traktuj dzieci
z szacunkiem!

 Breaking
the Silence
together

 116 111
telefon zaufania
dla dzieci i młodzieży

Erasmus+

Rozmawiaj ze swoim dzieckiem!

Wyjaśnij dziecku jakie ma prawa!

Powiedz dziecku, gdzie może uzyskać pomoc!

Rozmawiaj z dzieckiem o tym, że jego ciało należy tylko do niego!

Breaking
the Silence
together

 116 111
telefon zaufania
dla dzieci i młodzieży

Erasmus+

www.preventingchildsexualabuse.eu

To może przytrafić się każdemu dziecku!

Jedno na ośmioro
dzieci pada ofiarą
wykorzystania
seksualnego.

Pamiętaj, że
do wykorzystania
może dojść
także w sieci.

Szacuje się, że w około
80% przypadków
wykorzystania dziecko
zna sprawcę.

Breaking
the Silence
together

 116 111
telefon zaufania
dla dzieci i młodzieży

Erasmus+